

An abstract painting featuring thick, expressive brushstrokes. The color palette is dominated by earthy tones: various shades of brown, beige, and tan, interspersed with cooler greys and muted blues. The texture is highly tactile, with visible ridges and valleys of paint. The composition is layered, with some areas appearing more saturated and others more washed out, creating a sense of depth and movement. The overall effect is one of raw, gestural energy.

Veronika
Šikulová

Tremolo
ostinato

TREMOLO
OSTINATO

Veronika Šikulová

TREMOLO
OSTINATO

neromán

slovaart

Tento projekt finančne podporil z verejných zdrojov

u. fond
na podporu
umenia

Text © Veronika Šikulová 2020

Slovak edition © Vydavateľstvo SLOVART, spol. s r. o., Bratislava 2020

Všetky práva vyhradené. Žiadna časť tejto knihy sa nesmie reprodukovat' ani šíriť v nijakej forme ani nijakými prostriedkami, či už elektronickými, alebo mechanickými, vo forme fotokópií či nahrávok, respektíve prostredníctvom súčasného alebo budúceho informačného systému a podobne bez predchádzajúceho písomného súhlasu vydavateľa.

ISBN 978-80-556-4195-9

Postavy v tejto knihe sú literárnymi postavami.
Pravda nesmie kaziť dobrú pointu.

autorka

Domov je jméno, slovo, silné slovo, silnější,
než může vyslovit šaman, nebo na něj duch
odpoví, v nejsilnější konjunkci.

Charles Dickens

Zahrajte mi hrozne smutne halgató...

Dlhé a smutné, iba s huslami.

Betin syn Jaro sa oženil do Ameriky. Kúpil si tam dom so záhradou, a zatiaľ čo všetci kupovali semienka od Juhoameričanov, on nakúpil na Slovensku a posadil. Mal obrovské kapusty a melóny a cibuliská a vyžraté húsenice a chrobáky, ktoré už do tej jeho záhrady ani nechodili žrať, ale chodili sa s vypleštenými očami kukat', čo to ten Jaro stvára. Zavolať aj strýca Šaňa, lebo on vydržoval na krídlavke tóny a mal najväčšiu výdrž z bratov. Kopal a každá hriadka bola iná tónina. Kopal a v duchu si prehrával skladby, čo komponoval, naštudoval si ich, ale aj skladby iných autorov, hral a cvičil, myslel si, že hrá ako malý Boh, ale potom ho vzali na koncert a on v tej Amerike, on tam videl naozajstných muzikantov, a vravel si, toto treba doviezť na Dubovú.

Keď v tej Amerike cestovali malým súkromným farebným autobusom, vyhrávali, jeden z nich, taký so žltými zubami a úplne priesvitnými ušami, šťal za jazdy z otvorených dverí a autobus sa potom pokazil. Naliali do chladiča víno a dorazili na Dubovú.

Bol Silvester. Jaro mal predtým na Slovensku galériu a reštauráciu, a tam robil také akcie, že aj ježe a hady, čo spali v záhrade, sa chodili kukat' a žaby vyskakovali z rybníkov a bačorín ako pandrláci. Tá kapela, hovoril každému Šaňo, musí zahrať na dubovskej kos-

tolnej veži, aby to všetci čuli, muzika bude lietať nad strechami ako na Chagalloových obrazoch, všetko tam bude, naša Lena, Kabela, Beta, Ilka, Anča, Olina, Grétka, Jožo, Lojzo, Vilo, Šaňo, Vinco, Karol aj s hobojom, strýco Mititin, Frča aj s Mandu, Jožo Drinka, strýco Severín, Genadigeško aj s Irenadnaškem, všetky mená aj prezývky, všetci, jak tu boli, ležali aj bežali, ale aj tí, čo tu nestihli byť, aj stromy, čo tu rástli, a všetky budú kvitnúť a hneď aj budú z nich padať jablká, marhule, hrušky aj čerešne...

Prišli tí černosi, jeden z nich bol Borgesov syn, gitarista. Mal priapizmus, stále mu stála frčina a mal také ťažké ruky, že keď si ich položil na stôl a nedal pozor, porozbíjal všetky poháre, len tak nadsakovali a rozbíjali sa, a on si z dlaní vyberal črepiny a utierkami na riad si ich obväzoval.

Chodil si ten mladý Borges po Dubovej ako cár a trtkal všetko doradu, len to, čo vyliezlo na strom, nie, ale potom aj to, lebo všetky ženy ho chceli, a ak ho nestretli, banovali, zliezali z tých stromov a chodili sa spovedať farárom, že ho chcú. Na každom strome na Dubovej sedeli dáke ženy, hompálali nohami a vyzerali Borgesa. Na lipe pred kostolom to vyzeralo ako veľký roj, viali im sukne aj šály aj klopý kabátov.

Borgesov syn, černocho, vlastne mulat s krásnou lesklou kožou ako pstruh dúhový, *Oncorhynchus mykiss*, *duháč*, bol inak škaredý ako noc nad ránom, keď prší a o chvíľu bude treba vstať.

Výzgal sneh a muzikanti mali veľké chodidlá, najväčšie na svete, do ich stôp sa hocikedy učučkali psy a drichmali v nich ako pod duchnami.

– To aké majú huby, šak zhltnú nátrubky, – smiali sa Dubovania. Vyzerali všetci ako chudé žaby.

No a potom prišiel koniec roka a silvestrovský večer.

– Mám taký kopec novoročných predsavzatí, že ma, ak si nedám pozor, pricipia, a budem celý rok musieť zostať ležať v posteli!

– A ja ani jedno, len kopec, čo jeden – aj dva, snehu na gánku. A tak sa mi to ľúbi!

Podpálila som v lavóre všetok hajzelpapier a ukazovala im, ako tu na Slovensku skáčeme cez ohniská a vatry. Ako Jánošík som skákala, dvacka cigariet v hube, v ušiach aj nose, tiež mám veľkú hubu aj hudbu, červená podprda, skákala som a chvíľu aj lietala, lebo keď hrali, nevedela som zosadnúť na zem, nad pahrebou som vždy zostala pozeráť dolu a urobila mlynské koleso vo vzduchu.

O polnoci sme šli všetci na vežu a Jaro, kedysi bubeník, s nami, a ako kráčal, bubnoval nohami na drevených schodoch: dunela zem, všetci z našej rodiny vedeli, že bubnuje on, mŕtvi si dávali z očí dolu mince, a tí čo mali v hrobch jedlo pre prievozníka, ho zjedli, iní chňapli ružence a modlili sa, z veže sa ozvala elektrická gitara a náš Šaňo vedel, že tento chlapec, ktorý hrá, veľa cvičil, najviac na svete, asi si niekedy myslel, že bude hrať na nejakom veľkom koncerte, a ten teraz hrá pre spiacu Dubovú, spiacu, lebo sa s hraním oneskorili, boli už asi dve hodiny nad ránom, dovtedy pili a potom nevedeli nájsť kostol, hoci bol v strede dediny a pred ním lipa s bzučiacim rojom žien.

Ozvala sa muzika, nie nejaká černošská, možno niečo ako blús, ale smutné a dlhé, ako halgató, všetko ako spomalený záber vo filme, komíny si uprdli a prestali fúkať dym, lipa zabudla, že je zima a rozkvitla, noc sa stala dňom, slnko vyšlo, na oblohe boli všetci, čo umreli, zjavili sa spomienky aj na to, čo nik nezažil, čo všetci len zažiť chceli, šťastie kráčalo frajersky po ulici ako parvenu, vrátilo sa domov, hoci na Dubovej nikdy domov nemalo, fajky aj cigy zhasli, tí, čo bdedli a pili a smiali sa, sa rozplakali, tí, čo plakali, prestali, tí, čo súložili, mali orgazmus a oplodnili ženy, niektorí sa modlili, Boh sa pozrel na Dubovú a čudoval sa, aj toto som stvoril? Som Boh!

A ten hral a hral, topil sa sneh a bola jar, vinice si spomenuli na hrozno a víno, víno plakalo v sudoch a sudy boli opité a schody prašali a pazúre rástli. Keď Jaro zišiel dolu, všetkým povedal, že chcel, aby toto všetci počuli, lebo nie sú dva svety, ani tri svety, svetov je omnoho viac, ale napokon je len jeden, a na tom je smutno, ale aj nemusí. N e m u s í...

Bežala som za nimi, alebo vlastne pred nimi ako pes, Bože, dobre si to vymyslel. Celý môj život ma ovplyvňoval tento Jaro, vždy som chcela byť ako on. Odišiel do Ameriky, najslobodnejší z nás, a vždy, keď prišiel, cerila sa tá jeho sloboda na nás ako z nejakého trička, a naňho ten náš smútok. Ako sme ho len ľúbili, ten jeho amerikanizmus, muziku, bubny, tú jeho obrovskú kapustu, keď nám o nej hovoril. Pozerala som sa na nášho Jara s takou strašnou láskou, keď sa nehovorí, keď sa je ticho, to je moja hlavná úloha – niekoho ľú-

biť, najhlavnejšia, zabudnutý part. Ušla som na latrínu, lebo iba tam som mohla byť sama, a tam viseli užovky a stáli im dupkom šupiny, vyzerali ako pankáčky, čierne veľké hady, viseli tam ako mokrá bielizeň na šnúre.

Všetky domy mali za klobúkom mydleničky

Chodilo sa iba do roboty, domov alebo do obchodu. Cestou tam aj nazad sa ľudia zhovárali.

Ten dom stál v zástavbe iných domov, pripomínal trochu klobúk, jeho strecha pripomínala klobúk, a komín mydleničku, akú nosievali horári. Všetky domy mali za klobúkom mydleničky... Kostol, domy, ploty, záhrady, polia, vinohrady, cintorín... Všetci ustavične niekde bežia, pobehujú, Šikuli, Koníci, Drinkovci, Pyšná princezná, Štea, Marusia... všetci.

Chlapci bežia zo školy, tato ide domov, mama sa zarozprávala cez plot, inde na dvore zarezali sliepku, tá zabudla, že nemá hlavu, rozbehla sa po dvore, potom si spomenula a o chvíľu, možno až zajtra, skočí do polievky...

Stávala som na prahu, okrídlená dverami a pozerala som sa... Všetko bolo jednoduché, všetko bolo vidieť, keď prekážal plot, stačilo vyliezť na strom a videli ste krajinu, a keď ste nevideli ani odtiaľ, dalo sa vyliezť na strechu a pozeráť zo strechy. Odtiaľ bolo vidieť celý svet. Na strechu vyliezali všetci. Niekedy bola na streche celá dedina. A doma boli iba mačky a mravčali.

Na povale voňali jablká a hrušky v sene, a tá vôňa stúpala pánu Bohu do nosa. Aj dedo, vyliezol na húru a vyhrával v sene na klarinete. Zavše hral Otčenáš... Nad domami svietili krásne hviezdy. Ako nejaké drahokamy alebo kvety.

Dedo si vyhrával na streche, jeho otec požičal motyčku, zabudol komu a zomrel, zapísal si to aj do kalendára, však dedinský hlásnik, modlil sa pri mŕtvom, a keď chcel odísť, naslinil si ukazovák, že zahasí sviečku, mŕtvy sa posadil a hovorí neprssskej!, potom si ľahol a bol mŕtvy zas. Vyhrával na streche, sám si urobil oktávklapku, všetky tie hviezdy mohol po jednej podčahovať, ale on len hral a hral..

A na Vianoce vyšla naša babka na dvor, vyšustla hrniec vriacej vody a zvolala: „U nás nie sú Vianoce, u nás je peкло!“ Ako keby vyšustla do bielej čiernu farbu, kolomaž. Predo dvermi čierna mapa, na ktorú snežilo.

Snehové vločky bývali veľké ako sliepky. Sneh fáčoval krajinu a niektoré vločky gagotali ako padali, a iné padali potichu.

V každom dvore v lete drichmal pes. Samá blcha.

A naša babka vyzerala, ako keby ušla z obrazu. Trochu vám jej vždy bolo ľúto. Podobne vyzerali všetky ženy. Pol života doma pri deťoch, štvrt v kostole a zvyšok vo vinohradoch! Všetci robili tolko, že sa to nedalo vydržať, a všetkých dvanásť detí radšej z domu utieklo, ale potom im bolo vo svete smutno a stále sa museli vracieť, vítať, a odchádzať a lúčiť sa, no a ustavične chceli všetci všetko a všetkým povedať o tom svete, alebo o tom, ako to bolo, keď boli malí.

Vadili sa, kto začne, kto bude pokračovať, skákali si do reči, začínali, raz tak a raz inakšie, od začiatku aj od konca, ladili si huby ako nejaké hudobné nástroje, vedeli chytiť tercku, druhý hlas, tretí, desiaty, zavše len brumendo, inokedy fistula, a niekedy začali rozprávať

od konca ako v arabských rozprávkach, alebo inverzne, nakládli do viet všelijaké prekážky, ktoré potom museli obchádzať, odbočiť a potom sa vracali na začiatok, ale kde bol ten pravý začiatok? Kto toto vlastne všetko rozpráva?

Naozaj je svet taký malý, že sa v ňom nik nestratí?

Babka bola pre všetkých, pre všetkých nás, nielen nás, krásna a aj vznešená, teda, pokiaľ jej to život na dedine dovoľoval.

Bežíme hore ulicou a vrháme sa na drevenú bránu, vo dvore nás je vždy ako hadov, podobne sa vrhám na kovovú bránku dubovského cintorína, som ľahšia ako sviečka, aj ako oheň, tieň dymu vo vzduchu, lietam nad cintorínom, je vás tam ako hadov a ja musím začínať!

Ako vyzerala? To je jedno, ako ja, alebo Lena, alebo Ilka, alebo teta Beta, Grétka, Anička, Olina... Vládla celému svetu, domu, čo bola niekedy jedna izba. Z nasporených drobných stavala na stôl malé domčeky. To až potom, najprv bola bez peňazí. Stávala pred bránou, alebo sedela za stolom a čakala deti... Večer dedko na klarinete, nevedela, aká je vonku obloha, alebo kam sa na noc skryje svet. Nikdy neboli ticho, len si sadla k otvorenej peci, šatka cez plecica, vlasy mala zapletené a ovinuté okolo hlavy ako nejaký koláč.

Rada rozprávala. Keď zomrel dedo Alexin, jej muž, presedela pri ňom do rána a porozprávala mu všetko, čo za života povedať nestihla. Lena ju vtedy počula. Rukou klopkala na dosku stola, na voskované plátno:

– Všetci už spia. Čo sú to za deti? S kým sa budem teraz rozprávať?

– Neprsskaj!

– Deti, poďme si zaspievať. Poďte mi pomôcť, – hovorievala deťom, keď boli malé.

– Vinco, si tam? Bola u teba naša Beta?

Beta nebola nikdy len sestra. Považovala sa aj za mamu. Keď sa niektorá chcela vydať, niečo kúpiť, bola to Beta, kto s babkou rozhodoval, či si vybrala dobrého muža .

Kde ste teraz všetci? Ja som tu. Lietam nad vašimi hrobmi.

Po cintorínoch odpočívajú Betine sestry a bratia. Aj Beta spí. Spia tam ich srdcia, nachodené nohy, unavené ruky, spia tam všetky ich pesničky, zvady.

Poznáte to, stále to isté srdce. To kvôli nemu všetci zomierajú. Stále rovnaké srdce, po advente Vianoce, fašiangy, pôst, Vzkriesenie, obaračky, aj dlhé týždne s jasnými nocami pred odletom sťahovavých vtákov, aj odlet sťahovavých vtákov, jablone a hrušky striasajú ovocie, v noci mrznú hviezdy, sviečky na hroboch a znovu advent, Vianoce, svietia hviezdy, fašiangy, pôst... večer... keď sa blíži Nový rok, čo už bol.

Behali sme u tety Bety z izby do izby, všade vôňa niečoho dobrého, jedla, vína, pesničiek, srandy. Všetci voňali. Na vešiaku na chodbe mali zavesené kabáty. To boli svetre, svetričky, svetíčky, ktoré nosili cez týždeň. Vešiak s kabátmi, čiapkami, svetrami, topánky pod vešiakom, pri bielej stene košinový vešiak, obor. Ten vešiak, to sme boli my!

V pivnici býval Frančiš, čo prvý robil ľadový zber.

Keď dával prascom, hovoril:

– Počúvaj, ukáž, počkaj.

Prasa vždy vzdychlo. A v zime zomrelo.

Mäsiar ho predtým ťahal a utešoval, že sa nemá čoho báť.

Aj Franciš znovu stojí v bráne, počuje, ako vietor v lete rozkýve klasy žita, spoza plotu sa pozerá do dvora na červený sneh.

A mäsiar chodí v károvanej čierno-bielej košeli ako klaun, už má vyhrnuté rukávy, krv tečie potokom, my decká si máčame v lavóre s krvou dlane, hrabeme, čľapkáme, aby sa nezrazila. Pes aj sliepky čakajú, či niečo nekvapne do dvorčeka. Kvokanie, šuchot slepačích krídel a vzdychy.

Potom je všade vrava, drandžírujeme.

– Mne keby šecky tí svine išli na pohreb, – vraví mäsiar.

Aj išli, hneď za truhlou kráčali a vraveli si, to bola zabíjačka.

A inokedy sviňa ušla a všetci ju naháňali.

– Mňa napríklad napichol na nôž a rovno zdvihol na nebesia, – vravel ten svinský kapelník.

Susedia susedom sa prišli pozrieť, ako sa vyvrhávali vnútornosti, oddeľovali jednotlivé kusy mäsa, koža. Ružové zakrvavené kusy mäsa sa kĺzali. Parilo sa.

Odmetala som sneh z chodníka do komory. Celý deň od kotla s oškvarkami do komory chodník odmetala!

Raz sa chytila sukňa, ako sa prikladalo do kotla. Bežala raz jedna horiaca sukňa, chcela skočiť do kotla s kapustou, tá vrela, nakoniec mäsiar odhodil nožisko a posadil sukňu do koryta.

Domy boli plné umeleckých zvukov a vôní. To vonali naše svetre, tašky, knižky, hudobné nástroje, ktoré